

HAYREDDİN KARAMAN VE İŞÇİ HAKLARI

Aydınlık Gazetesi, 25 ve 26 Ağustos 2011

Yıldırım Koç

Bugün ramazan sohbetleri ile çalışma hayatını kaynaştıralım, ulusumuz ve işçi sınıfımız açısından laik cumhuriyetin önem ve değerini bir kez daha hatırlatalım.

Yeni Şafak Gazetesi Yazarı Prof.Dr.Hayreddin Karaman, 7 Ağustos 2011 günlü yazısında "her Müslüman, aleni (açıkça, kamuya açık yerde) dine, ahlaka, âdâba aykırı bir davranışa -engellemek veya ıslah etmek maksadıyla- müdahale etmekle yükümlüdür" yazıyordu. Bu anlayış, Suudi Arabistan, Sudan ve İran'daki uygulamaları savunmaktadır.

Peki, Yeni Şafak Gazetesi yazarı Prof.Dr.Hayreddin Karaman yalnızca bunları mı savunuyor?

Hayreddin Karaman'ın "**İslam'da İşçi - İşveren Münasebetleri**" adıyla bir kitabı var (Marifet Yay., İstanbul, 1981). Önce buna bakalım.

İslamcı düşünürler arasında yaygın bir tavır, sermayenin kamu hizmeti yerine getirdiğini savunmaktadır. Hayreddin Karaman bu kitabında şunları yazmaktadır: "İşveren bir amme hizmeti yapmakta, toplumun bir ihtiyacını karşılayarak farz-ı kifaye olan bir vazifeyi onlar namına yüklenmektedir. İşçilerin ve diğer vatandaşların işverene bu gözle bakmaları İslam gereğidir."(s.63)

Mantığı düşünebiliyor musunuz? Sermayedar sınıf kârını azamileştirmek için herşeyi mübah görürken, kamu hizmeti yapıyormuş ve hepimiz de buna uygun davranmalıyız.

Hayreddin Karaman, gerektiği gibi çalışmayan işçiler konusunda da sert değerlendirmeler yapmaktadır: "İşi olduğu müddetçe devamlı çalışacaktır: Kaytarma, işi yavaşlatma, kendi işi veya başkasının işi ile meşgul olma gibi davranışlar caiz değildir; bu sebeple işveren aleyhine kaybolan saatlerin ücretine hak kazanamaz, mesai içinde çalışmadığı, kaydardığı zamanların ücreti işçiye helal olmaz; çünkü anlaşma şartlarına riayet Allah emridir, Allah emrine riayetsizlik ise hıyanettir."(s.65)

Dini inançları sermayedar sınıfın işine yarayacak biçimde istismar etmek herhalde ancak böyle olur. Düzce'de 29 Nisan 2011 günü okunan bir hutbede "çalışanın geçimi bu ekmek kapısına bağlıdır, işi gereğinden fazla yavaşlatmak veya işyerine zarar vermek, kâr ve kârlılığı azaltıcı davranışlarda bulunmak çalışana ağır dini mesuliyet altına sokar," deniyordu.

İşçiye karşı sermayedar sınıfı koruma anlayışının benzeri Hayreddin Karaman'ın kitabında da görülmektedir.

Hayreddin Karaman'a göre, "İslam devletinde hak aramak, adalet sağlamak için teşekkül kurmaya gerek yoktur. Eğer devlet vazifesini yapmıyorsa -veya devlete yardımcı olmak üzere- işçi ve esnaf teşekkülleri kurulabilir; ancak bu teşekküller politikanın aleti olamaz, gayelerinin dışına çıkamazlar."(s.73)

Suudi Arabistan'da sendika kurulması yasaktır. İran ve Sudan'da sendika vardır; ancak bunlar işçilerin bağımsız sınıf çıkarlarını korumayı amaçlayan örgütler değildir; devletin işçileri kontrol altına almasını sağlayacak yapılanmalardır.

Peki, Hayreddin Karaman'ın savunduğu İslam devletinde işçilerle işverenler arasında bir anlaşmazlık çıktığında grev yapılabilir mi?

Hayır. Grev yerine hakem kararı uygulanacaktır, "mecburi tahkim" söz konusudur.

Uyuşmazlıkların çözümünde "hisbe teşkilatı" önerilmektedir. Bu işleyiş, devletin tayin ettiği bazı görevlilerin bir uyuşmazlığa kendiliklerinden müdahale ederek sorunu çözmeleridir. Günümüzde bir uyuşmazlıkta aracılar yoluyla anlaşmada ve hakeme başvurmada, uyuşmazlığın taraflarının iradeleri gerekir. Hisbe görevinde ise bu irade aranmaz. Hayreddin Karaman hisbe teşkilatını şöyle anlatmaktadır:

"Hisbe görevi İslam toplumuna ait olup, marufu emretmek, münkeri yasaklamak ve önlemek vazifesi ile yakından ilgilidir... Muhtesib adı verilen hisbe görevlileri, stokçuluk, tekelleşme, toptan işi bırakma gibi amme menfaatine ve ihtiyacına aykırı davranışlarla da ilgilenmiş, bunları önlemiş, gerek iş sahibi ve gerekse çalışanların haklarını vermek şartıyla onları işe zorlamış, çalışmaya mecbur etmişlerdir. İbnu'l-Kayyim'in kitabında konumuzla ilgili çok önemli ifadeler yer almaktadır: 'Hisbe görevlisi, fiat ve ücretleri yükseltmek için kurulan ortaklıklara mani olacaktır... Bir de insanların, çiftçilik, dokumacılık, inşaat gibi belli bir zanaatın icrasına ihtiyaçları bulunur. Devlet, görevlisi vasıtasıyla, bunları, emsal ve raiç ücretle bu işleri yapmaya mecbur eder.' ...

"İşçi ile işveren arasındaki anlaşmazlıklar, taraflardan birinin haksızlığından, hakkı teslim etmemekte direnmesinden, gücüne dayanarak karşı tarafa zulmetmesinden kaynaklanıyorsa, devlet ve onu temsilen hisbe görevlileri duruma müdahale etmek, haksızlığı gidermek ve böylece anlaşmazlığı çözmekle yükümlüdürler. Bugün işçi-işveren anlaşmazlıklarının sürüncemede kalmasının sebeplerinden biri de -hisbe teşkilatı gibi- hakkın ve adaletin tarafını tutan, taraflarla birlikte amme menfaatini de gözeten, tam manasıyla tarafsız ve güvenilir bir kuruluşun bulunmamasıdır." (Karaman, H. "İşçi-İşveren Anlaşmazlıklarında Çözüm Yolları," İslami İlimler Araştırma Vakfı (İSAV), *Mukayeseli Hukuk ve Uygulama Açısından İşçi-İşveren Münasebetleri*, İSAV Yay., İstanbul, 1990, s.184-185.)

Hayreddin Karaman emeklilik sistemine de şöyle karşı çıkmaktadır: "Ben, bu şekliyle ve bu statüsüyle bir emeklilik sistemine itiraz ediyorum... Bir kimse, çalışamaz hale gelirse, varsa birikmiş parasını yer. Zekatını da verir. Tükendiği andan itibaren, önce nafaka sistemi devreye girer. Yani, o kimseye nafaka ödemekle mükellef olan yakından uzağa akrabalar, onun geçimini teminle mükelleftir. Her fert için bu böyledir. Bu sadaka değil, kanuni haktır. Bunun için, bunda duyguların rencide olması da söz konusu değildir. Nafakadan sonra zekat devreye girer. Bizim memleketimizdeki, dilenciye para verir gibi verilen zekat uygulamasından bahsetmiyorum. Benim söylediğim, İslam'ın zekat müessesesidir. Nasıl insan, duyguları rencide olmadan emekli sandığından maaş alıyorsa, oradan da öylece maaş alır. Bundan herhangi bir rahatsızlık duymaz. Çünkü, ödemeyi yapan da sizin gibi oradan geçinen bir memurdur. Veren el alan ele muhatab değildir. Sistem kurulduğu zaman bu böyledir. Eğer zekat da yetmezse, devlet vardır. Devlet, halkının ihtiyacını karşılamaya mecburdur." (Karaman, H., "Tartışmalar", ENSAR Vakfı, *İslam'da Emek ve İşçi-İşveren Münasebetleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1986s.151-152.)

Aydınlanmanın ve laik cumhuriyetin değerini bilmek, bizlere bu olanağı sağlayanları tekrar saygı ve sevgiyle anmak için Cemalettin Kaplan, Hayreddin Karaman ve aynı anlayıştaki kişileri ara sıra okumakta yarar var. En temel işçi haklarının dayanağı ve güvencesi, sömürsüz bir dünya mücadelesinin hareket noktası laik cumhuriyettir. Hayreddin Karaman ve benzerleri ise sermaye düzeninin savunucusudur.